لێکۆڵینەوە

شێواز، تەکنیک، کارەکتەر لە ڕۆمانی

١٩٨٤

لە ئینگلیزییەوە: گۆران سەباح

1984

بەهێزترین

ڕۆمانی زانستی خەیاڵی سەدەی بیستەمە

پێشەکی

ئەم ڕۆمانە لە ساڵی ١٩٤٩ بڵاو کراوەتەوە و باسی سی و شەش ساڵی داهاتوو دەکات. ١٩٨٤ دیدی ڕەشی جۆرج ئۆروێلە لە مەڕ داهاتوو. ئۆروێل لە سەرە مەرگیدا ئەمەی نووسیوە و پشتی بە کارەکەی دانەری ڕووسی یەڤگێنی زامیاتن بەستووە. ڕۆمانەکە وەسفێکی دڵڕفێنە لە سەر چۆن دەسەلاتی دەوڵەت دەتوانێت کۆنترۆڵی ژیانی تاکەکان بکات لە ڕێگەی مەرجە کەلتوورییەکانەوە.

ڕۆمانەکە بەهێزترین ڕۆمانی زانستی خەیاڵی سەدەی بیستەمە. لە شێوەی هەجو پێشبینی کارەساتێک دەکات. بە قەناعەتێکی توندەوە نیشانی دەدات چۆن کەسایەتیی وینستۆن سمیس لەکەدار دەکرێت و چۆنیش دروست دەکرێتەوە لە ئیماژی پارتەکەیدا، تا ئەو کاتە گوێیان بۆ ناگرێت و تەنانەت بیگ برازەریشی Big Brother خۆش دەوێت. هەندێ ڕەخنەگر مەینەتییەکانی وینستۆن بە ئازار و ناخۆشییەکانی ئۆروێل دەچوێنن کە لە قۆناغی ئامادەیی پێیدا تێپەڕیوە، ئەو ئەزموونانەی ئەو نووسیویەتی ڕێک پێشی ١٩٨٤ە. ئۆروێل بە شێوازێکی ڕوون کتێبەکەی نووسیوە بە مەبەستی " گۆڕینی بیرۆکەی خەڵکانی دیکە لەو جۆرە کۆمەڵگەیانەی کە دەبێ بە دوایدا بچن".

جۆرج ئۆروێل

جۆرج ئۆروێل لە بەنگال، هیندستان لە ساڵی ١٩٠٣، لە خێزانێکی چینی مامناوەند لە دایک بووە. کوڕی فەرمانبەرێکی بەریتانی بووە. هەر لە منداڵییەوە هێنراوەتە ئینگلتەرا. ئۆروێل چووە قوتابخانەی ئامادەیی قەشە سیپران لە سەسێکس. هەر لەو قوتابخانەیە هەستی بە جیاکاری نێوان چینەکان کردووە. لەوێش بە باشی پەروەردە کراوە بەلام هەستی نەکردووە ئەمە شوێنی خۆیەتی. هەمیشە بە سووک سەیر دەکرا و گاڵتەی پێ کراوە چونکە لە خێزانێکی دەوڵەمەند نەبووە. ئەم ئەزموونە وای لێ کردووە زۆر هەستیار بێت بەرامبەر بە دڕندەیی و لووتبەرزی کۆمەلایەتی. دایک و باوکی لە بەر دەستکورتی نەیانتوانیوە پارەی تەواوی خوێندنەکەی بدەن، بۆیە ئەویش دانێک لە دەوام بووە و دانێکیش لە کار. بەڕێوەبەرەکەیان هەمیشە هەستی ئۆروێلی بریندار کردووە لە سەر

خراپی بژێوی ژیانیان لە ڕووی ئابوورییەوە. بارودۆخەکان لە ئیتۆن باشتر بوون، لەوێ چووە قۆناغی دووەمی خوێندن. بەڵام لەجیاتی بەردەوام بوون لە وانەکانی زانکۆدا لە ساڵی ١٩٢٢ پێوەندی کرد بە پۆلیسی ئیمپراتۆری هیندی. ئەوەندە بیری لای خوێندنەکەی بوو، وەک پۆلیس ڕقی لە خۆی بوو و وایدەزانی ئەوە فشار لە کۆنترۆلی بەریتانی دەکات بە سەر دانیشتوانەکەیەوە. بێزار ببوو لە ڕۆڵەکەی وەک داگیرکەر، لە ساڵی ١٩٢٧ گەڕایەوە ئینگلتەڕا و دەستی لە کار کێشایەوە. پلانی دانا تا ببێتە نووسەر، کە پێشتر زۆر حەزی لە پیشەی نووسەری نەبووە.

لە ساڵی ١٩٢٨دا، بۆ سڕینەوەی تاوانەکانی لە ئەزموونی داگیرکەریدا، لە نێو هەژارترین خەڵکی لەندەن ژیانی بە سەر دەبرد، دواتر چووەتە پاریس. لەوێ، گوتاری لە ڕۆژنامە لۆکالەکان بڵاو دەکردەوە، بەڵام ڕۆمانەکەی ڕەت کرایەوە. ژیانی خۆی دواجار بوو بە کەرەستەی یەکەم کتێبی، ئەویش لە ساڵی ١٩٣٣ بڵاو کرایەوە. کتێبەکە ناوی "داون ئاند ئاوت لە لەندەن و پاریس" بوو. شێوازی گێڕانەوەی خەیاڵی بەکار هێنا لە سەر بنچینەی ئەو کاتانەی لە هەردوو شاردا بە سەری بردووە ڕەخنەی کۆمەڵایەتیشی تێکەڵ بەو خەیاڵە کرد. ئەمە یەکەم کتێبی جۆرج ئۆروێلە چاپ بکرێت. ناوی خوازراو بەکار هێنرا بۆ ئەوەی دایک و باوکی شۆک نەبن بەهۆی ئەو بارە سەختەی گوزەرانەی کە لە کتێبەکە وەسفی کردووە. ساڵی پاشتر، ئۆروێل "بێرمیس دێیز:Burmese Days"ی بڵاو کردەوە، ئەم ڕۆمانەی پشت بەو کاتانەی خۆی دەبەستێت کە لە بێرما ماوەتەوە. ڕۆمانەکانی دواتری ئۆتۆبایۆگرافین و وەک کاروانێک بوون بۆ ئۆروێل بۆ گەڕان بە دوای قەناعەتێکی سیاسی.

لە ١٩٣٦دا، ئۆروێل چووە بەرشلۆنە، ئیسپانیا، بۆ نووسین لەبارەی شەڕی ناوخۆی ئەو وڵاتە و کەچی خۆیشی بەشداری لە شەڕەکەدا کرد، بۆ لای کۆمارییەکان دژی سەرکردەی ئیسپانی فرانسیسکۆ فرانکۆ جەنگا. بریندار بوو، گەڕایەوە ئینگلتەڕا. دوو کتێبی ناخەیاڵی: the road to wigan pier، ڕاپۆرتێکە لە سەر هەلومەرجە بێ سۆراخەکان لە کۆمەڵگە بە کانەکانی باکووری ئینگلتەڕا. هەروەها کتێبی catalonia homage to، چیرۆکی بەشدار کردنەکەیەتی لە شەڕی ناوخۆی ئیسپانیا، ئەم کتێبە ڕێگەی بە ئۆروێل دا بە ئاشکرا بەرگری لە بۆچوونە سیاسییەکانی بکات. لە دەیان گوتاری دیکەدا بۆچوونە سیاسییەکانی ئاشکرا کردووە.

لەو کاتەدا، ئۆروێل خۆی بە بکەرێکی سیاسەت زانی و ئالییەتەکەشی نووسین بوو. لە گوتارێکی ١٩٤٦دا نووسی " من بۆچی دەنووسم؟ ئەوەی من سەری لێ دەر بکەم ئەوەیە:

هەر دێرێکی من لەوەتەی ١٩٣٦ەوە نووسیبێتم، ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ، لە دژی دیکتاتۆرییەت بووە و لە پێناو دیموکراسی و سۆشیالیزم نووسیومە."

کتێبی داهاتووی ئۆروێل، Animal Farm، چیرۆکێکی خەیاڵییە لەبارەی ڕووداوەکانی شۆڕشی ڕووسی و ڕووداوەکانی دوای شۆڕشەکەیە. ڕەخنەگران و خەڵک بە گشتی کتێبەکەیان پێ خۆش بوو. لە جەنگی جیهانی دووەمدا هەرچی دەیکرد بڵاوکەرەوەیەکی دەست نەدەکەوت چونکە کتێبەکە ڕەخنە بوو لە ڕووسیا، کە ئەوسا هاوپەیمانی ئینگلتەڕا بوو. کاتێ دواجار بڵاو کرایەوە، تازە شەڕ تەواو ببوو، بەڵام سەرکەوتنێکی گەوری بە دەست هێنا. ئۆروێل لە کتێبی Animal Farm قازانجێکی باشی کرد، بۆیە لە ١٩٤٧ توانی خانوویێک لە دوورگەی جورا لە سەر کەناری سکۆتلەندا بە کرێ بگرێت، لەوێ ئیتر دەستی کرد بە نووسینی ,١٩٨٤ کارەکەی پچڕا چونکە چارەسەری سیلییان بۆ کرد کە لە سییەکانەوە تووشی ببوو. لە ١٩٤٨ لە نەخۆشخانە هاتە دەرەوە و گەڕیاەوە جورا بۆ تەواو کردنی کتێبەکەی. لەبەر فەرمانی دکتۆر نەدەبوایە ڕۆژانە لە یەک کاتژمێر زیاتر کار بکات، بەڵام نەیتوانی پیت لێدەرێک بدۆزێتەوە و بیهێنێتەماڵەکەی. بۆیە خۆی تەواوی کتێبەکەی تایپ کرد، بە تەواوبوونی کتێبەکە خۆیشی ڕووخا. دوو ساڵ دوای ئەوە هەر لە ناو جێگا کەوت. گەلێ لە ڕەخنەگران پێیان وا بوو کە خراپ بوونی باری تەندروستی ئۆروێل کاریگەریی تۆن و ئامانجی ڕۆمانەکەی بوو، ئۆروێلیش خۆی دانی پیا نا و گوتی ڕەخنەگران لەوانەیە ڕاستیان فەرموو بێت.

بە پێی قسەی هاوڕێکانی، ئۆروێل پلانی هەبووە کتێبی تر بنووسێت، لە نەخۆشخانە بوو ژنی هێنا، بەڵام سێ مانگ دواتر لە ١٩٥٠ هەر بە نەخۆشی سیل سەری نایەوە.

پوختەی گرێی ١٩٨٤

بەشی یەکەم

لە ١٩٨٤ی جۆرج ئۆروێلدا، وینستۆن سمیس، ئەندامێکی پارتی ئاوتەر Outer Party یە لە ئۆشیانا (دەوڵەتێکی خەیاڵییە گوزارە لە ئنگلتەڕا و ئەمریکا دەکات)، لە سەرە ڕا ئەندامێکی باشی پارتەکەیە و باش دەژیت، بە تەواوی لە سەر ڕێباز و حەزەکانی بیگ برازەرە. بیگ برازەر سەرکردەی پارتی ئینەرە Inner Party. ڕقی خۆی بۆ ڕایی کردنی کارەکانی پارتەکەی هەڵدەگرێت، بۆ کەموکورتی ئاو و خۆراک، قەیرانی نیشتەجێ بوون،

کردنی منداڵان بە سیخوڕ، ڕقەکە لە قوڵایی ناخدا هەڵگیراوە، چونکە گەر هەر یەکێک ئەو هەستانە بەرامبەر بەو پارتە دەربڕێت ئەوا سزاکەی مردنە یان خراپتر. بەڵام، هەرکە ساڵی ١٩٨٤ دەست پێ دەکات، بڕیاری لە دژی بڕیارە باشەکانی دا: ڕۆژانە هەستە ڕاستەقینەکانی لە سەر کاغەز بنووسێتەوە و هەڵیگرێت. لە سووچێکی چوقە پەرتەوازەکەی دادەنیشت، لە شاشەی تەلەسکرین دوور بوو (تەلەفزیۆنێکی دوو شاشەییە لە هەموو ماڵ و باڵەخانەکاندا دانراوە، هەرچی لە پێش ئەو شاشەیە بێت پەخشی دەکات). لەوێ وینستۆن ڕقەکانی لە سەر پارتەکەی (ئاوتەر پارتی) بۆ بیگ برازەر، سەرکردەی پارتی ئینەر، دەنووسێت. وینستۆن لە وەزارەتی ڕاستی کار دەکات. وەزارەتەکە لقێکە لە حکوومەت، بەرپرسیارە لە بڵاوبوونەوە و بەرهەم هێنانی هەموو زانیارییێک. کاری وینستۆن ئەوەیە: گۆڕینی یان ڕاست کردنەوەی هەموو هەواڵ و گوتارەکانی پێشووە کە سەلمێنراون هەڵەن. بە هیچ شێوەیەک نەدەبوایە ئەوە دەر بخات کە وەزارەت درۆ دەکات. ڕاست کردنەوەی درۆییەکان دەربارەی سێ شۆڕشگێڕ بوون بەناوی جۆنس، ئارۆنسن و روتەرفۆرد، کە لە سێدارە دران بە تۆمەتی ئەوەی پلانیان داڕشتووە بۆ بەرپا کردنی شۆڕش لە دژی دەوڵەت. وینستۆن بەڵگەی دەست دەکەوێت کە ئیعترافی ئەو سێ شۆڕشگێڕە لە ژێر ترس و زۆرداری و هەڵە پێیان کراوە. ئەو بەڵگەیەی لەناو برد. ڕۆژێک لە کۆبوونەوەی (ڕقی دوو خولەکی)دا، وینستۆن چاوی بە ئۆبرین دەکەوێت، ئەویش ئەندامێکی پارتی ئینەرە، پێدەچێت هەمان ئەو کارەی وینستۆن دژی پارتەکەی دەیکات لە سەر شانیەتی. وینستۆن بەوە دەزانێت کە هەموو ئەو چیرۆکانەی پارتەکەی دەربارەی ئیمانوێل گۆلدستین (سەرۆکی پیلانێکی نهێنی بۆ ڕووخانی پارتەکە) بڵاوی دەکاتەوە، هەروەها برایەتی پڕ لە ناپاکی بەشێکی زۆر کەمیان ڕاستە. ڕێگایەکی تر هەیە، بۆیە هیواکانی لەو ڕێگایە لە پرۆلیتاریەت (خەڵکی هەژار و ڕەش و ڕووت) بنیات دەنێ. پرۆلیتارەکان سەدا ٨٥ی دانیشتوانی ئۆشیانا پێک دێن کە لە وجودیان لە دەرەوەی پارتەکەیە، لە پەڕگەیەکی وڵات کەوتوون، هەژار و نەدار و داماو، نارێک و کەس ئاوڕیشیان لێ ناداتەوە.

بۆ هێنانە دی هیواکانی، وینستۆن بێ ووچان لە ناو ئەو چینە دەگەڕێت، ئەمەش وای کرد ڕۆژێک بچێتە ئەو دوکانە و دەفتەرێک بکڕێت بۆ نووسینی هەستەکانی. خاوەنی دوکانەکە، بەڕێز چارینگتۆن، لە پشتەوە ژوورێکی نیشان دەدات کە پێخەفێکی لێیە، پێش شۆڕشەکە خۆی و خێزانی تێیدا ژیاون. ژوورەکە هیچ تەلەسکرینی لێ نییە و پارتەکەش تا ئێستا داوای نەکردووە.

هەرکـە لە دوکانەکـە دێتـە دەرەوە، وینسـتـۆن هـەست بەوە دەکـات یەکێک بە دواوەیەتی. ئافرەتێکی قژ ڕەش لە باڵەخانەیەکەوە سیخوڕی لە سەر دەکات. وینستۆن زۆر دەترسێت، یەکەم جار دەیەوێت بیکوژێت، بەڵام نایکوێت و خێرا بەرەو ماڵ دەچێتەوە.

بەشی دووەم

وینسـتۆن کـچە قژ ڕەشـەکە لە وەزارەتی ڕاسـتی دەبینێتـەوە. کـچەکە سـاتمەیەکی کـرد و ئەویش یارمەتی دا و هەڵیسـاندەوە. کەکە ئافرەتێکی خزاندە ناو دەسـتی وینسـتۆن. ئەویش بە نـهـێنی خـوێندیەوە و ئـەمـەی لە سـەر نووسـرا بـوو: وینسـتـۆن من تۆم خـۆش دەوێت. دەحـەپەسێت. نیوەڕۆیەک ڕێکی دەخـات و نانێک لەگەڵ کـچەکە دەخـوات. بۆ هـەمان ئێواره پلانی ژوانێکی دیکە دادەنێن. لە نـاوەڕاسـتی قـەرەباڵغییـەکەدا، کـچەکە تـەعریفی شـوێنێکی زۆر ئاڵۆزی بۆ دەکات بۆ ئەوەی نیوەڕۆی یەکشـەممە لەوێ یەکتری ببینن.

وینسـتـۆن و کـچـەکە کە ناوی جولیـایە لە ناو دار و درەخت یەکـتری دەبیننەوە، لە دووری وڵاتەکە، دوور لە تەلەسکرینەوە. لەوێ بە ڕاسـتی قسـەوباس و خۆشـەویستی دەکەن. جولیا ئاشکرای دەکـات کـە ئـەو کـەسـە نییـە وا خـۆی نیـشـان دەدات، بـەڵکو سـیـخـوڕی لە سـەر پارتەکەی دەکات بەڵام نیشانی دەدات کە ئەندامێکی باشی پارتەکەیەتی.

کەپڵەکە لە کاتی جیایا و شوێنی دوور و جیاجیا یەکتری دەبیـنن، تا وینستۆن پێشنیار

دەکات کە ژوورەکەی بەڕێز چارینگتۆن بە کرێ بگرن. هەردووکیان ڕازی دەبن و جولیا دەچێتە بازاڕ شەکر و چاو و قاوە و شیر بکڕێت و ساتەکانی سەربەخۆیی خۆیان دروست دەکەن. خۆشەویستی و پێکەوەبیان تەنیا جارێک دەپچڕێت ئەویش جورجێک لە ژوورەکە دەردەکەوێت. ئەویش جولیا ڕاوی دەنێت و دەردێکی پێ دەکات جارێکی دیکە نەیەتەوە ئەو ناوە. ئۆبرین، لە ژێر سایەی ئەوەی کۆپییەکی نوێترین هەواڵی لایە، لە وەزارەت لە وینستۆن نزیک دەبێتەوە و داوەتی دەکات بۆ شوقەکەی. وینستۆن وادەزانێت هاوڕێیەکی هەیە بۆیە لەگەڵ جولیا دەچێتە سەردانی ئۆبرین. کاتێ وینستۆن و جولیا دەردەکەون، ئۆبرین دڵنیایان دەکاتەوە کە گۆلدستین و پیلانی ڕووخانی پارتەکە بوونی هەیە، ئەویش بەشێک لە پیلانەکە، داوای لەوانیش دەکات کاری لەگەڵدا بکەن. ئۆبرین کۆپییێک لە کتێبە قەدەغەکراوەکەی گۆڵدستین بۆ وینستۆن دەنێرێت، کتێبەکە دەربارەی مێژووی نهێنی ئۆشیانایە، کە وینستۆن و جولیا بە تەنیا لە ژوورەکەی بەڕێز چارینگتۆن دەیخوێننەوە.

دوای هەڵسان لە سەرخەوێکی درێژ، وینستۆن و جولیا گوێیان لە دەنگێک دەبێت لە تەلەسکرینێکی شاراوە کە کتوپڕ پێیان دەڵێت لە ناوەڕاستی ژوورەکە هەڵسنەوە. ئیتر بەڕێز چارینگتۆن لەگەڵ کۆمەڵێ سەربازی دەوڵەت دێنە ژوورەوە و دەکەونە بەر گیانی وینستۆن و جولیا، دواتر بە جیا دەیانبەنە دەرەوە.

بەشی سێیەم

وینستۆن بۆ ماوەیەکی زۆر لە زیندان ئازار دەدرێت، بە وەزارەتی خۆشەویستی دەناسرێت. ئۆبرین بەرپرسی ئازاردانیەتی. وینستۆن دان بە چەندین تاوان دادەنێت، ئەو ساڵانەشی لەگەڵ حاکمی ئیستاسیا کاری لە سەر پیلانێک کردووە. (ئیستاسیا: یەکێک لەو سێ دەسەڵاتە زلانەی کە زۆرجار لەگەڵ ئۆشیانا دەجەنگن). ئۆبرین جگە لە شتەکانی دیکە بۆ وینستۆنی ڕوون دەکاتەوە کە کتێبەکەی گۆڵستێن لە لایەن پارتەکەیانەوە (ئاوتەر) دروست کراوە.

بەڵام ڕوون دەبێتەوە کە مەبەستی مینیلوف ئەوە نییە خەڵکی بە زۆر دان بنێن بە تاوانەکانیان و دواتر بیانکوژێت، بەڵکو چاکردنەوەی تاوانبارانە، وایان لێ بکات ڕاستیی دانپیانانەکەیان ببینن و بزانن هزری پارتەکەیان چەندە ڕاستە: "جەنگ واتە ئاشتی" ، "سەربەخۆییش واتە کۆیلایەتی"و " پشتگوێ خستن واتە هێز." پارتەکە ڕازی نییە بەوەی خەڵک نێگەتیڤانە گوێ ڕایەلی بن بەڵکو دەبێ ئەندامی تەواو باوەڕپێکراو و ڕاست بن.

کەس لە سێدارە نادرێت پێش ئەوەی بێت بیگ برازەری خۆش بوێت.

وینستۆن بە درێژایی ئەو ماوەیە دەتوانێت قەناعەت بە خۆی بکات کە پارتەکەی لەبارەی هەموو شتێکەوە ڕاست دەکات: کە دوو کۆ دوو دەکاتە پێنج. بەڵام خیانەتی لە جولیا نەکرد، هێشتا هەر خۆشی دەوێت. دواجار کاتی ئەو هەنگاوە دێت، ئۆبرین وینستۆن دەنێرێتە ژووری ١٠١، لەوێ ترسی هەموو کەسێک پۆلێن دەکرێت و دەگاتە لووتکە. لە حاڵەتی وینستۆن بە جورج دەیترسێنن. کاتێ بە جورج هەڕەشەی لێ دەکەن، خیانەت لە جولیا دەکات. دوا پەند دەمێنێت: وینستۆن دەبێ بێت و بیگ برازەری خۆش بوێت، چونکە پارتەکەی هیچ شەهیدی ناوێت، نایەوێ بە هیچ جۆرێک ئۆپۆزیسیۆنی هەبێت. کاتێ وینستۆن ئازاد دەکرێت تەنیا قەپێلکی ماوەتەوە، قژ و ددانەکانی ڕۆیشتوون، لاشەی بە تەواوی ڕووخاوە. کارێکی بچووکی پێ دەدرێت لە لیژنەیەک کە لە ڕاستیدا شوێنی بێ ئیشانە و هیچ کارێک نییە بیکات. زۆربەی کاتەکانی لە بارێک بە سەر دەبات، هەر جن دەخواتەوە. ڕۆژێک جولیا دەبینێت و قسەشی لەگەڵ دەکات، دانی پیا دەنێت چۆن جولیا خیانەتی لەو کردووە ئەویش بە هەمان شێوە. هیچ نامێنێتەوە بە یەکتری بڵێن.

لە کۆتاییدا، لە بارەکە لە سەر شاشەی تەلەسکرینەکە ڕادەگەیەنرێت کە ئۆشیانا سەرکەوتنێکی گرنگی لە جەنگەکە بە دەست هێناوە. کتوپڕ وینستۆن هەست بە پاک بوونەوە دەکات، چی دیکە لەگەڵ ئاپۆڕەی خەڵک بە شەقامەکاندا ڕا ناکات بەڵکو لەجیاتی ئەوە بەرەو شوێنەکە لە وەزارەتی خۆشەویستی ڕێ دەکات. ئێستا دەتوانرێت وێنەی بە ئاشکرا بگیرێت، چونکە دواجار خۆی بە باوەڕ بە خۆی دەکات کە بیگ برازەری خۆش دەوێت.

کارەکتەرەکان

١- بیگ برازەر (برا گەورە)

بیگ برازەر، سەرکردەیەکی لێڵە، ناسراوە، لە هەموو شوێنێکە. سەرکردەی کۆمەڵگایەکی دیکتاتۆرییە، وەک خواوەندێک وایە بەسەر ئەو هاوڵاتییانەی ئەو حوکمیان دەکات. هەرگیز کەس لە نزیکەوە نەیبینیوە، تەنیا لە پۆستەر و تەلەسکرین دەردەکەوێت، هەمیشە مرومۆچ دیارە کاتێ سەردێری شاشەکە پێت دەڵێت "بیگ برازەر سەیرت دەکات." بیگ برازەر داوای گوێ ڕایەڵی و دڵسۆزیی هاوڵاتی ئۆشیانا دەکات. سوورە لە سەر ئەوەی کە خەڵکی لە هەموو کەسێک زیاتر خۆشیان دەوێت، تەنانەت لە خێزان و منداڵەکانیش زیاتر خۆشیان دەوێت. لە هەمان کاتدا، ترس و دڵەڕاوکێ دەخاتە ناخی خەڵکەوە.

داروده‌ست و پێوه‌ندەکانی خێران له‌ خیانه‌ت کردن له‌ هه‌ر که‌سێک که‌ بۆ بیگ برازه‌ر دڵسۆز نه‌بێت. له‌ ڕێگه‌ی ته‌کنه‌لۆژیاوه‌، بیگ برازه‌ر ده‌توانێت چاودێری چالاکییه‌کانی ئه‌وکه‌سانه‌ بکات که‌ له‌ ماڵ و دائیره‌کانه‌وه‌ به‌ ته‌نیان.

بێگومان، بیگ برازه‌ر هه‌ر وجوودیشی نییه‌، زۆر به‌ جوانی ڕوونه‌ کاتێ ئۆبرین خۆی له‌ پرسیاره‌کانی وینستۆن ده‌رباره‌ی بیگ برازه‌ر ده‌دزێته‌وه‌. وێنه‌ی بیگ برازه‌ر به‌کار ده‌هێنرێت له‌ لایه‌ن که‌سانی ده‌سه‌ڵاتدار بۆ سه‌رکوت کردنی هاولاتیانی ئۆشیانا. مه‌به‌ستی ئۆروێل له‌ بیگ برازه‌ر ئه‌وه‌یه‌ که‌ دیکتاتۆر له‌ هه‌موو شوێنێک هه‌یه‌، بێگومانیش کاره‌که‌ته‌ره‌که‌ به‌ ئه‌دۆلف هیتله‌ر، فرانسیسکۆ فرانکۆ ، جۆیف ستالین و ماوتسیتونگ ده‌چێت، ئه‌مانه‌ هه‌موویان به‌ توندی له‌ لایه‌ن ده‌ستوپێوه‌نده‌کانیانه‌وه‌ په‌رستراون.

٢- به‌ڕێز چارینگتۆن

به‌ڕێز چارینگتۆن قایلکه‌رێکی وینستۆنه‌ که‌ دوکانێکی که‌لوپه‌لی هه‌یه‌ و ژوورێکی بچووک له‌ سه‌ر دوکانه‌که‌ به‌ کرێ ده‌داته‌ وینستۆن. وینستۆن و جولیا نازانن که‌ پیاوێکی سارد و فێڵبازه‌ و ئه‌ندامی پۆلیسی هزره‌. چارینگتۆن به‌رپرسیاره‌ له‌ ده‌سگیر کردنی وینستۆن و جولیا.

٣- ئیمانوێل گۆڵدستێن

گه‌وره‌ترین دوژمنی بیگ برازه‌ره‌. جوله‌که‌یه‌کی پیره‌، قژی سپییه‌ و سه‌کسوکه‌یه‌کی هه‌یه‌. گۆڵدستێن سه‌رۆکی پێشووی پارته‌که‌یه‌ به‌ڵام ئێستا سه‌رۆکی پیلانێکی نهێنییه‌ بۆ ڕووخانی پارته‌که‌. کاتێ ده‌موچاوی له‌ سه‌ر شاشه‌ به‌ دیار ده‌که‌وێت، خه‌ڵکی به‌ شه‌یتانی ناو ده‌به‌ن، به‌ تۆقێنه‌ر و شه‌ڕانگێزی ده‌زانن. وینستۆن لێی ده‌ترسێت و پێشی سه‌رسامه‌. پێی وایه‌ گوتاره‌کانی گۆڵدستێن، که‌ بڵاو ده‌کرێنه‌وه‌ له‌ دژی بیرۆکه‌کانی پارته‌که‌، ڕوونن و سه‌ری با ده‌دا بۆ هزری خه‌ڵک که‌ چه‌نده‌ کاڵفامن و تێناگه‌ن له‌و گوتاره‌ شۆڕشگێرییانه‌. به‌ڵام دواتر وینستۆن ڕای ده‌گۆڕێت کاتێ ڕێبازی شۆڕشگێری گۆڵدستێن ده‌خوێنێته‌وه‌ به‌ناوی "تیۆر و پراکتیزه‌ی کۆمه‌ڵێتی ئۆلیگارشی". زۆر سه‌رسامه‌ به‌ بیرۆکه‌کانی گۆڵدستێن. گۆڵدستێن زۆر به‌ لیۆن ترۆتسکی ده‌چێت، دوژمنی گه‌وره‌ی سه‌رکرده‌ی سۆڤیه‌ته‌ جۆزی ستالین که‌ ڕابه‌رایه‌تی شۆڕشێکی فاشیلی کرد و دواتر دڕندانه‌ له‌ لایه‌ن پیاوانی ستالین خۆیه‌وه‌ کوژرا. به‌ ڕێکه‌وت نییه‌ که‌ جوله‌که‌یه‌کی ڕۆشنبیره‌. دیکتاتۆره‌کانی وه‌ک ستالین و هیتله‌ر زۆر ده‌ترسان له‌ ژیری جووه‌کان و زۆریشیان ڕق لێیان بوو.

٤- جولیا

یەکەم جار وینستۆن کەیفی بە جولیا نایەت چونکە وا خۆی دەردەخات کە لایەنگرێکی توونـد و بە پەرۆشـی پارتەکـەیە. وێڕای ئەمـەش، ئەندامـێکی یانـەی دژە سـێکسـە، ڕقی وینستـۆنیش لەوە سـەرچاوەی گرتبـوو کـە ناتوانێت سـێکسی لەگەڵ بکات. بەڵام کـاتێ هەڵیدەسێنێتـەوە لە سـەر داوای ئەو بە تەنیا یەکتری دەبینن. وینستۆن بۆی دەردەکەوێت کە جولیا زیرەکە، ڕووخۆش و حەزی لە سێکسیشـە، هەروەها زۆر کەیفی بە بیگ برازەریش نایەت. سـەبارەت بە ئەندام بوونیـشی لە یانەی دژە سـێکس، جـولیـا ئەو کـارە دەکات کـە کۆمەڵگە چاوەڕێی دەکات. ئافرەتێکی جوانی قژ ڕەشی نائاسایی. ئافرەتێکی سادەیە و نیگەران نییـە بە ئاکامە شـۆڕشـگێڕییـەکانی کردارەکـانی. ئەوەی بیکات دەیکات چونکە هەست دەکات باشـە و ڕاستـە. کەمێک نیگەرانە بە شـۆڕش و خەویشی لێ دەکەوێت کاتێ وینستۆن ڕێبازی شۆڕشگێڕی گۆڵدستێن دەخوێنێتەوە. جولیا ئافرەتێکی پراکیکییە. بۆ نموونە، زۆر چالاکە لە ڕێکخستنی کۆبوونەوەکانی لەگەڵ وینستۆن و ئاگاداری دەکاتەوە کە دواجار هەر دەگیرێن.

گاتێ دەگیرێن، ئەوە جولیایە کە پێگیرە بەوەی خۆشـەویستییـەکەی بۆ وینستـۆن لەناو نابرێت، بەڵام خێراتر لە وینستۆن خیانەتی لێ دەکات (بە لایەنی کەم ئەمە بە پێی قسـەی ئۆبرین)، هەروەها کاتێ بۆ دواجار یەکتری دەبینن جولیا جیاواز نییە لەگەڵی.

٥- کاسرین

خێزانی وینستۆنە. کچێکی درێژ و قژ خاوە. بە ڕای وینستۆن زۆر گەمژە و بێ ئەقڵە. لە ڕووی تەکنیکییەوە هێشتا مردیەتی، هەرچەندە یەکتریشیان وون کردەوە. دە یان یانزە ساڵ لە یەکتری دوور کەوتوونەتەوە، ئەمە دوای تەنیا ١٥ مانگ لە هاوسەرێتیانو کاتی بەوەی زانی وینستۆن منداڵی نابێت. پارتەکە ڕای گەیاند کە تاکە هۆکار بۆ زەواج خۆشی ئاسوودەییە، هەروەها ئەنجامدانی سێکس بۆ خۆشی کارێکی نایاساییە. کەواتە، هیچ هۆکارێک نەمایەوە بۆ وینستۆن و کاسرین پێکەوە بژین. پارتەکە باوەڕی بە تەلاق نییە تەنیا جودا بوونەوە. بۆیە وینستۆن و کاسرین تەنیا لە یەکتر جودا بوونەتەوە.

خوێنەر ئەو کاتانە کاسرین دەبینێت کە وینستۆن لە یادەوەرییەکانیدا باسی دەکات، مەبەستی سەرەکی ئەو لە ڕۆمانەکەدا ئەوەیە نیشانی بدات چۆن پارتەکە خۆشەویستی، سێکس و دڵسۆزیی نێوان ژن و مێرد تێک دەدات.

٦- ئۆبرین

ئۆبرین ئەندامـێکە لـە پارتی ئینەر. پیـاوێکی زل، سـەر ڕووت و دڕندە ئاسـایە، کـەچی وینستۆن پێی وایە سەرنج ڕاکێش و مەدەنییە. وینستۆن گومـانی لەوە هەیە کە زۆر زیرەک بێت و کۆک بێت لەگەڵ بۆچوونەکان لەسـەر کـۆمـەڵگە. کـاتێ ئۆبرین ئاشکرای دەکات کە بۆچوونی شۆڕشگێڕی هەیە، وینسـتۆن بە پەرۆشەوە لەگەڵی دەچێتـە کۆبوونەوەیەکی نهێنی بە سـەرۆکایەتی گۆڵدسـتێن. گروپەکە مـەبەسـتیانە پـارتەکە بڕووخـێنن. وینسـتۆن نازانێت ئۆبرین بە نهێنی کار بۆ پارتی ئینەر دەکات. مـەبەستی ئەو کۆبوونـەوەش ئەوەیە تا پارتەکە بزانێت کێ لەگەڵیەتی و کێش دژیەتی. ئۆبرین خیانەت لە وینستۆن دەکات و دەبێتە لێکۆلەر و ئازاردەریشی. هـەر ئەویش ئاشکرای دەکـات بۆ وینسـتۆن کە مـەبەسـتی ڕاسـتـەقـینە و ناشـرینی پارتەکە ئـەوەیە لە دەسـەڵات بمێنیتـەوە لە پێناو دەسـەڵات. وەک پـارتەکە، ئۆبرین یەک شـتی لا گرنگە ئەویش دەسـەڵاتە. بەڵام هیچ تموحێکی کەسـیی نییە. تەنیـا دەیەوێت و پێویسـتی پێیە ببێتـە بـەشـێک لە پێکهاتەی دەسـەڵاتی پارتەکە. وەک ئـازاردەرێک، ئۆبرین خۆی وا دەردەخات کە زۆر زیرەکە و ئاڵۆزە. پێوەندییەکەی لەگەڵ وینستۆن ئاڵۆز و تێکەڵە. ئۆبرین پێدەچێت ڕێز لە وینسـتۆن بگرێت، بۆیە هـەردووکیان تام لە گفتوگۆکانیان دەکەن چونکە وینسـتۆن ئاسـتەنگێکە. ئۆبرین و وینسـتۆن پـاش ئەو هەموو شـتـە ڕقیان لە یـەکتر دەبێتەوە. ئـەمە کـاری ئۆبرینە مێشکی وینسـتۆن بشـواتەوە و تێکی بشـکێنێت. هێشـتـا بۆ یەکتری تازەن و ڕێز لە یەکتر دەگرن و لە یەکتر تێ ناگەن.

٧- پیاوە پیرەکە

پیـاوە پیرەکە لـە نزیک وینسـتۆن دەژیت. زۆر شتی ڕابردووی بـیر دێتـەوە، بەڵام زۆر کـەم دەربارەی ژیانی خـۆی، بۆیە ناتوانێت پرسـیارە بە شـارەکانی وینستۆن وەڵام داتەوە وەک " ئایا ژیانی ئەوسا لە ئێستا باشتر بوو؟" وینستۆن وەک مامێک وەسفی دەکات کە ناتوانێت وێنەیەکی گەورەتر ببینێت.

٨- تۆم پارسنس

دراوسـێی وینسـتۆنە. نوێنەری پرۆلیـتـارییـەکانە یان چینی کرێکاران. منداڵەکانی، وەک منداڵانی سـەردەمـی نازییـەکان، سـەر بە ڕێکخـراوگەلێکن لە لایەن حکوومـەتەوە چاودێری دەکرێن. یەک جل لەبەر دەکەن و هان دەدرێن ئامـادە بن خـیـانەت لە دایک و بـاوکیـان بکەن بۆ دەسـەڵات، نابێ بە هیچ جۆرێک دڵسـۆزی خـۆیان بۆ وڵات لەدەست بدەن. خـێـزانەکەی،

خاتوو پارسنس، نزیکەی ٣٠ ساڵە بەڵام زۆر پیرتر دیارە چونکە بەردەوام لە ترسدا دەژیت لەبەر منداڵەکانی. تۆم پارسنس، ٣٥ ساڵ، ئارەقاوییە، قەڵەوە، سوورو سپی و قژ خاوە، هەروەها زۆر گەش نییە، پیاوێکی جدییە و پارتەکە دەپەرستێت. دواجار، کچەکەی تووشی تاوانی هزری دەکات چونکە جارێک لە خەودا دەڵێت " پارتەکە بڕووخێت". بە وینستۆن دەڵێت زۆر سوپاسگوزارە هاتووەتە زیندان پێش ئەوەی هزرەکانی ببن بە گومان.

٩- ئافرەتێکی هەژار

دراوسێیەکی بە زەحمەتی وینستۆنە. هەمیشە سەیری دەکات گۆرانی لەبەر خۆیەوە دەڵێت و جلەکانی هەڵ دەخات. سیمبولی داهاتووە، نوێنەرایەتی ڕوحی پرۆلیتارییەکان دەکات کە هەرگیز تێک ناشکێت.

١٠- وینستۆن سمیس

ئۆروێل لەبەر وینستۆن چێرچل، لەکاتی جەنگی جیهانی دووەم سەرۆک وەزیرانی ئینگلتەرا بوو ناوی لە پاڵەوانەکەی ناوە وینستۆن سمیس. هەروەها باوترین دوایین ناوی بەریتانی داوەتێ کە سمیسە. پیاوێکی ٣٩ساڵانە لە وەزارەتی ڕاستی کار دەکات. وینستۆن سمیس پیاوێکی زۆر ئاساییە. پاڵەوانێتییەکەی لە دڵەوەیە، نەک لەبەر بیرۆکەی چەوتی یاخیبوون لە پێناو دەسەڵات و پلە و پایەدا. لەبەر کارە ساکارەکانی، زۆر گەمژانە دەژیت. بۆ نموونە، دەفتەرێکی یادگاری هەڵدەگرێت بۆ تۆمار کردنی ئەو ڕووداوانەی پێیان تێپەڕ دەبێت، هەرچەندە پێدەچێت کە لە لایەن پۆلیسی هزرەوە دەسگیر دەکرێت. هەروەها ژوورێک لە سەر دوکانێک دەگرێت تا وەک هێلانەی خۆشەویستی لەگەڵ جولیا بەکاری بێنێت وێڕای مەترسییەکانی. دواجار، وینستۆن متمانە بە ئۆبرین دەکات، گومانی ئەوەی لێ ناکات کە ئەندامێکی دڵسۆزی پارتی ئینەرە کە دەیەوێت بیخاتە داوەوە.

کاتێ دەگیرێت و ئازار دەدرێت، وینستۆن تا پێی کرا بەرگری لە خۆی دەکات. ڕێزێکی نامۆی هەیە بۆ ئازاردەرەکەی، ئۆبرین، پێدەچێت لەزەت لە جەنگی بیرۆکەکان، ڕۆشنبیری و ویستەکان بکات. ئەوەی ڕاستی بێت، ماوەی چەند ساڵێکە بیر لە ئۆبرین دەکاتەوە و پێی سەرسامە، تەنانەت خەونیشی پێوە بینیوە. بە سەرێک، خۆشحاڵ دیارە کە دواجار ڕووبەڕووی ئۆبرین دەبێتەوە.

١١- دایکی وینستۆن

ماوەی ٣٠ ساڵە مردووە. تەنیا لە خەونی وینستۆن بۆ ڕابردوو بەدەردەکەوێت. بیری

دێتـەوە وەک ئـافـرەتێکی قـژ خـاوی خـۆ ویست. بە تەواوی نـازانێت چی بەســەر دایکی دا هـاتووە. بەڵام گومانی بۆ ئەوە دەچێت کوژرا بێت لە کاتی شاڵاوی پاکتاوکردنەکەی لە لایەن جۆزیف ستـالین لە سـاڵانی پەنجاکان ئەنجامی دا لە ڕووسیا. وینستۆن زۆر بیری دایکی دەکات و هـەست بە تاوان دەکات ئەو دەژیت و دایکیشی مردووە. وا هـەست دەکات دایکی ژیانی بەو بەخشیوە.

١٢- سایم

سـایم، کـە لە بەشی لێکۆڵینەوە لە وەزارەتی ڕاسـتی کـار دەکات، پیـاوێکی بچـووکی قژ ڕەشی چاو گـەورەیە. یارمـەتی ئەوە دەدات فـەرهـەنگێکی نوێ دابنێت کـە چەندین وشـە لە زمـانەکـە کەم دەکاتەوە. زۆر ژیر و ڕاشکاوانەیە، وینسـتـۆن دەزانێت کە چارەنووسی سـایم قڕ کـردنیـەتی. نەبوونی مـتـمـانە و خۆ نەپاراسـتنی سـایم وینسـتـۆن تووڕە دەکـات چونکە دەزانێت ئەویش دڵسـۆزی و جەرگ سوتاوی بیگ برازەرە.

وانەکان

١- سەربەخۆیی و کۆیلایەتی/ ویستی ئازاد

١٩٨٤ی ئۆروێل لە ئۆشیـانا ڕوودەدات، وڵاتێکی دەڵاسـەتگەرییـە لە لایەن سـەرکردەیەکی خـواوەند ئـاسـا بەڕێوە دەچێت بەنـاوی بیگ برازەر (Big Brother برا گـەورە)، بە تەواوی هـاوڵاتییەکانی کۆنترۆڵ کردووە، نەک هـەر تەنیـا خۆیان بەڵکو بیر و ئەقڵیشیـانی کۆنـترۆڵ کـردووە. هـەر کـەسـێک یاخـیـیـانە بیر بکاتەوە لە لایەن سـیـخـوڕەکان یان بیگ برازەرەوە ئاشکرا دەکرێت و گۆبەندی پێ ساز دەکەن. سیـخـوڕەکانیش لە ڕێگەی تەلەسکرینێکی زۆر هـەسـتیـار و پێشکەوتوو چاودێری هـەمـوو کـەسـێک دەکەن. گـەر یەکێک ڕووی خـۆش نەبێت ئەوا بـە تاوانی ڕوو تاوانبـار دەکـرێت، بۆیە دەبێ هـەمـوو هـەسـتـەکـان بە ئـاگـادارییـەوە دەرببڕدرێت. گـەر لە خـەویشـدا بە خـراپ باسی دەسـەڵاتی ئەو وڵاتە بکەیت ئەوا بە تاوانی هزر تۆمەتبار دەکرێیت. وینستۆن زۆر دەترسێت ئەمەی بەسەردا بێت، بەڵام دواجار بەسـەر پارسنسی دراوسـێی دا دێت. سـەربەخـۆیی تەنیـا لە گەڕەکی هـەژارنشینەکاندا هـەیە، لەوێ تاوان و برسـێـتـی دنیـای تەنیـوە. وینسـتـۆن هـەست دەکـات ناتوانێت لـەو گـەڕەکـە بژیت، هـەرچەندە ژیانی وەک دانیشتووانی ئەو گەڕەکانە ناخۆش و پڕە لە سیخوڕی.

سـزای تاوانە بـچـووکـەکانیش زۆر تـووندە، چونکە جار جارە خـەڵکی سـەرپێچی یاسـا دەکەن. پارتەکـە دەزانێت کـە خـەڵک دەیەوێت سـێکس بکات چونکە ئەمـە غـەریزەیەکی مـرۆڤـە، دەیانەوێت

گرێبەستی خۆشەویستی بکەن و بیر لە خۆیان بکەنەوە نەک هەر چییەکی حکوومەتە دەسەڵاتگەرییەکە پێیان بڵێت ئەوە هەڵبژێرن و بیکەن. لەبەر ئەوەی خەڵک دەیەوێت ویستی ئازادی خۆی پراکتیزە بکات، پارتەکە هەمیشە چاو کرایەوە و ئاگادارە و هەموو شتێک بە تاوان دەزانێت و سزاکەشیان زۆر توندە بۆ ئەوەی هەمیشە لە ژێر کۆنترۆڵدا بمێننەوە.

٢- رواڵەت و واقیع

لە ئۆشیانای دەسەڵاتگەری، خەڵکی هەمووی تەرخان کراوە بۆ بیگ برازەر و هەرچییەک حکوومەتەکەی بیڵێت باوەڕی پێ دەکەن. بەڵام، هەر لە بیرۆکەکانی وینستۆنەوە تێ دەگەین، هەموو خەڵکی وەک ئەوەی خۆیان دەردەخەن وا نین. هەندێ کەس بە نهێنی هەست دەکەن باوەڕ بە چۆنیەتی هەڵسوکەوتی جیاواز دەکەن، بێگومان، زۆر ئاگادارن لەوەی خیانەت لە خۆیان نەکەن. وێڕای ئەمەش، پارتەکە کۆنترۆڵی هەموو زانیارییەکان دەکات و مێژوو دروست دەکاتەوە، تەنانەت مێژووی دوێنێش، بۆ ئەوەی ڕەنگدانەوەی ڕووداوە هەنووکەییەکانیان لەسەر خەڵکی هەبێت. وینستۆن زۆر ئەمە دەزانێت، چونکە ئەمە کاری ئەوە لەو وەزارەتی ناوی ڕاستییە، کارەکەی تەنیا گۆڕینی تۆمارەکانی مێژووە. ناتوانێت ئەوەی بیری دێتەوە پشتگوێی بخات: ئۆشیانا لە جەنگدا بوو لەگەڵ یۆراسیا و دوێنێ هاوپەیمانی ئیستاسیا بوو، نەک بە پێچەوانەوە. گەر هەر یەکێکی دیکە شتەکانی بە جیاواز بیر بێتەوە، زمانی خۆیان توند دەگرن بۆ ئەوەی لە دەمیان دەرنەچێت.

تەنیا پیاوە پیرەکە، مرۆڤێکی بێ دەسەڵاتی هەژار لە سەر شەقامەکان دەژیت، باسی ڕاستییەکانی ڕابردوو دەکات، بەڵام بە کورتی و زۆر کەمیش شتی لەسەر خۆی بیر دێتەوە. وینستۆن پێویستی بەوەیە ئەوەی دەیزانێت ئاشتی بکاتەوە

١٩٨٤ی ئۆروێل لە سەر زاری کەسی سێیەمەوە دەگێڕدرێتەوە، بەڵام بۆچوونەکە ئاشکرایە هی وینستۆن سمیسە. لە چاوەکانییەوە، خوێنەر دەتوانێت بزانێت کۆمەڵگەی دەسەڵاتگەری چۆن کار دەکات

نووسراوە. ناونیشانی بنەڕەتی ١٩٨٤ یەکەم جار ١٩٤٨ بوو، بەڵام ئۆروێڵ گۆڕی بۆ ئەوەی کاتەکە داهاتوو بێت

و بیگونجێت لەگەڵ واقیعی پارتەکەی کە هەمیشە جیاوازە لە ڕواڵەتەکەی. وینستۆن لە دەفتەری یادگارییەکەی دەنووسێت " سەربەخۆیی ئەو سەربەخۆییەیە بڵێیت دوو کۆ دوو دەکاتە چوار. گەر ئەمە مسۆگەر بێت ئەوا هەموو شتێکی دیکەی بەدواوە دێت."

٣- دڵسۆزی و خیانەت

بۆ ئەوەی هەر خۆی لە دەسەڵاتدا بێت، پارتەکە دڵسۆزی و پێوەندی نێوان خەڵکی، کرێکاران، هاوڕێیان و تەنانەت ئەندامانی خێزانیش تێکوپێک دەشکێنێت. منداڵان هان دەدرێن بۆ بەرژەوەندی وڵاتەکەیان خیانەت دایک و باوکی خۆیان بفرۆشن گەر گومانی تاوانی هزریان لێ کردن (واتە گەر منداڵەکە زانی باوکی بیر بە ئاڕاستەی پێچەوانەی پارتەکە دەکاتەوە دەبێ بیدرکێنێت و بە گرتنی بدات).

پارتی ئینەر بە پێی یاسا سێکسی بۆ خۆشی قەدەغە کردووە و زەواجی نێوان پیاو و ئافرەتی کەم کردووەتەوە کە تەنیا بۆ خۆشی بێت. پێوەندی سێکسی، بە ڕای پارتەکە، هەڕەشەیەکە بۆ سەر پارتەکە چونکە دەبێتە هۆی خۆشەویستی نێوان دوو کەس، پێوەندی مرۆیی دروست دەکات، خەڵکی بۆ یەکتر دڵسۆز دەبن، ئەمانەش مەترسیدارن بۆ پارتەکە. وینستۆن پێی وایە کە خۆشەویستی وەک خۆشەویستی خۆی و جولیا دواجار پارتەکە دەڕووخێنێت، پێشی وایە توانای پارتەکە ئەوەندە نییو ئەو خۆشەویستی و دڵسۆزییە لەناو بەرێت. وینستۆن و جولیا هەردووکیان کۆڵ دەدەن و لە ژێر ئازار و ئەشکەنجەدان خیانەت لە یەکتری دەکەن. کاتێ ئازاد دەکرێن، خۆشەویستی و دڵسۆزیان بۆ یەکتر تێک و پێک شکێنراوە. لەبەر ئەوەی پارتەکە دەتوانێت بە ئاسانی تاوانی هزر بزانێت، خەڵکی هەمیشە وا خۆیان دەردەخەن کە زۆر دڵسۆزن بۆ پارتەکە. کەس متمانەی بە کەس نەماوە. وینستۆن هەڵەی کوشندە دەکات کاتێ متمانە بە ئۆبرین و چارینگتۆن دەکات، کە هەردووکیان خیانەتی لێ دەکەن. هەمیشە شتەکان بە هەڵە لێکدەداتەوە، وا دەزانێت هەردووکیان وەک خۆی بیری یاخییانەیان هەیە. کەچی دەردەکەوێت ئەوان داویان بۆ خۆی و جولیا داناوە. لە کۆتاییدا، کەس متمانەی پێ ناکرێت.

٤- یوتۆپیا و دژە یوتۆپیا

(دوورگەیەکی خەیاڵییە کە ژیانی کۆمەڵایەتی و ڕامیاری و هەموو شتێکی دیکەی وەک بەهەشت وایە. "سێر تۆماس مۆر" کتێبێکی بە ناوی یوتۆپیا لە ساڵی ١٥١٦ نووسی باسی ئەو دوورگە خەیاڵییە دەکات. وشەکە بە یۆنانی واتە "هیچ شوێنێک". واتە بیروباوەڕی خەیاڵی).

ئاشکرایە کە ١٩٨٤ کتێبێکی دژە یوتۆپیایە. کاتێ ئۆبرین بە وینستۆن دەڵێت، ئەو جیهانەی ئەو و هەڤاڵەکانی دروستیان کردووە "تەواو پێچەوانەی ئەو بیرۆکە خەیاڵییانەی هیدۆنیستەکان کە کە چاکسازە کۆنەکان خەیاڵیان بۆی دەچوو." لەبری بوون بە کۆمەڵگەیەک کە شوێنی سەرکەوتنی ڕوحی مرۆڤ و داهێنان بێت، پارتەکە کۆمەڵگەیەکی دروست کردووە پڕە لە ترس، ئازار و خیانەت و ناپاکی هەردێ خراپتر دەبێت. ئۆبرین وێنەیەکی داهاتوو بە وینستۆن دەدات: پوتێک بە دەموچاوی مرۆڤەوە دەنووسێت، تا هەتایە بەردەوام دەبێت.

ئەو ڕوانگە ڕەشبینییەی داهاتوو خزمەتی مەبەستێک دەکات، ئۆروێل خۆی بە ئەنقەست دایناوە. ١٩٨٤ی نووسی وەک زەنگێکی ئاگادار کردنەوە تاکو خەڵکی ئاگادار بکاتەوە کە ڕێی تێ دەچێت ئەم جۆرە کۆمەڵگەیە وجوودی هەبێت: کۆمەڵگەیەک چینی کرێکار بەردەوام بچەوسێنێتەوە. خوێنەر تەنیا یەک لایەنی دەبینێت کە دەکرێ داهاتوو ئەو جۆرە کۆمەڵگایە دروست بێت، بۆیە دەبێ هەوڵ دەن دروست نەبێت. دیدی دژە یوتۆپیای ئۆروێل هەندێ شتی پێکا وەک ترس و تۆقینەکانی جەنگی جیهانی دووەم و ترسەکانی جەنگی سارد. بە هەمان شێوە ڕۆمانە یوتۆپیاییەکانی تر ئامانجی خۆیان پێکاوە، وەک ڕۆمانی یوتۆپیای سێر تۆماس مۆری بەریتانی. ڕۆمانەکەی تۆماس هیوا و متمانەبەخۆبوونی بە دەست هێنا لە کۆتایی چەرخی ناوەڕاست.

٥- نیشتمان پەروەری

نیشتمان پەروەری کوێرانە کە گڕی لە دیکتاتۆرییەتی سەرکردەی ئەڵمانی ئەدۆلف هیتلەر و جۆزیف ستالینی سۆڤیەت بەردا لە سالانی سییەکان و چلەکان ئیلهامی بە ئۆروێل بەشی بۆ نووسینی ئۆشیانا و بیگ برازەری سەرکردەی. هەروەک چۆن ئەڵمانەکان تەنیا لە ڕواڵەت ڕێزیان لە هیتلەر دەگرت و وەک باوکێکی خۆشەویست سەیریان دەکرد، هاولاتییانی ئۆشیانا وەک فریادڕەس و پارێزەر سەیری بیگ برازەر دەکەن، وەک برایەکی ڕاستەقینە چاوی لە گەلەکەی دەبێت و دەیانپارێزێت. وێنە گەورەکانی بیگ برازەر کە لە هەموو شوێنێکی ئۆشیانا دەردەکەوێت زۆر نزیکە لە وێنەکانی سەرکردەی کۆمەنیستی ماو تسی تونگ لە چین بەدیار دەکەوت.

وەک لە ڕژێمە دیکتاتۆرییە ڕاستەقینەکاندا، منداڵانی ئۆشیانا ڕۆڵێکی گەورەیان هەیە لە درێژە دان بە دڵسۆزی و نیشتمان پەروەری هاولاتییەکان. هەروەک چۆن منداڵە ئەڵمانەکان دەچوونە ڕێکخراوی گەنجانی هیتلەر، منداڵانی ئۆشیانا دەچنە ڕێکخراوەکانی دەوڵەت بۆ

ئەوەی ببن بە سیخوڕ و هەمیشە سروودی نیشتمانیان پێ دەڵێنەوە. ئۆروێل وەسفی ئەوە دەکات چەندە گەمژانە و پێکەنیناوییە حکوومەتێک منداڵان بەکار بێنێت بۆ درێژە دان بە سیاسەتەکەی کاتێ وەسفی منداڵانی پارسنس دەکات وەک بڵێی تۆقێنەری پیرۆزن، هەمیشە هەڕەشە لە دایک و باوکیان دەکەن دەسەڵاتیان لێ ئاگادار بکەنەوە گەر بە گوێی ئەوان نەکەن. لە شەستەکاندا، چین لە ژێر حوکمی ماو دا نەوەیەکی تەواوی منداڵان فێرە ڕێبازی خۆی دەکات بۆ ئەوەی دڵسۆز بن بۆ سیستمەکەی، بۆیە بۆ ماوەیەکی درێژ لە دایک و باوکیانی جیا دەکردەوە و وانەی خۆی پێ دەگوتنەوە بۆ ئەوەی دایک و باوکی منداڵەکان فێر شتی تریان نەکەن.

پێکهاتە

١- بۆچوون

١٩٨٤ی ئۆروێل لە سەر زاری کەسی سێیەمەوە دەگێڕدرێتەوە، بەڵام بۆچوونەکە ئاشکرایە هی وینستۆن سمیسە. لە چاوەکانییەوە، خوێنەر دەتوانێت بزانێت کۆمەڵگەی دەسەڵاتگەری چۆن کار دەکات، بە تایبەتی چۆن تاکێک مامەڵە لەگەڵ هزرە نایاساییەکانی دەکات کە بە ئاسانی چاودێری دەکرێت لە ڕێگەی سیخوڕەکان و تەلەسکرینەکان کە سات بە سات ئاگاداری هەموو شتێکی خەڵکن. لەبەرئەوەی خوێنەر لە مێشکی وینستۆن دان، هەمان ئەو هەڵەیە دەکەن کە ئەو لە بریاردان لە سەر کەسەکان دەیکات. لە چاو تروکانێکدا سەیری ژوورێک دەکات لە کار کردن و بەخۆی دەڵێت کە دەزانێت کێ لە ماوەی چەند ساڵێکی داهاتوودا دەبێتە هەڵم و کێش ڕێگەی پێ دەدرێت بمێنێتەوە. پێشبینییەکانی لەمەڕ ئەوەی کێ دڵسۆزی پارتەکەیە و کێش هەو نییە دەردەچێت وورد نییە. بەم شێوەیە ئۆروێل نیشانی دەدات کە لە کۆمەڵگەیەکی زراو زەندەق چوودا، تێیدا پێوەندی نێوان مرۆڤەکان لە باشترین حاڵەتدا تەنیا پەسند دەکرێت و لە خراپترینیش نایاساییە، کەس دۆست و دوژمنی خۆی لە یەک جیا ناکاتەوە.

وینستۆن کارەکتەرێکە بە باشی چنراوە و بۆچوونەکانی ڕوونن (بەڵام بۆ خوێنەر ڕوونن، ناتوانێت بۆچوونەکانی بۆ هیچ کەسێک لە کۆمەڵگە ئاشکرا بکات). زۆرجار، ڕەخنەگران گوتویانە ئەو بۆچوونانە سەدای خودی جۆرج ئۆروێلن. بۆ نموونە، وینستۆن سەرسام دەبێت بە ڕوحی هەژارەکان، بەڵام بە سووکی سەیریان دەکات چونکە هەرگیز ناتوانن و ئەوەندە ئاقڵ نابن ژیان و حکوومەتەکەشیان بگۆڕن. لە لایەکی دیکەوە، سەرسامە بە

ئاڵۆزی و ژیری زەنگینەکان، کولتووری ئۆبرین کە هەرچەندە کارەکتەرێکی شەڕانگێزیشە. ڕەنگە ئەمە ڕەنگدانەوەی هەستەکانی چینایەتی ئۆروێل بێت، وەک یەکێک کە زۆر ڕۆشنبیر بوو و لە خواروی هەموو کەسێکیشەوە بوو لە ئینگلتەڕا لە ڕووی ئابوورییەوە.

٢- کات و شوێن

لە نێوان ١٩٤٧ و ١٩٤٨ نووسراوە. ناونیشانی بنەڕەتی ١٩٨٤ یەکەم جار ١٩٤٨ بوو، بەڵام ئۆروێل گۆڕی بۆ ئەوەی کاتەکە داهاتوو بێت، لە هەمان کاتیشدا زۆر نزیک بوو لە واقیعی تاڵی ڕۆژگاری خۆی. ڕووداوەکان لە لەندەن ڕوودەدەن، کە لە ڕۆمانەکەدا بەشێکە لە وڵاتێک پێی دەگوترێت ئۆشیانا. ئۆشیانا یەکێکە لە سێ وڵاتە زلهێزەکەی جیهان، بەردەوام لە جەنگ دایە لە گەڵ یەکێک لە دوو زلهێزەکەی تر، ئیستاسیا و یۆراسیا. دوژمنەکان دەتوانن لە شەو و ڕۆژێکدا بگۆڕین و ببن بە هاوپەیمانی یەکتر، هەرچەندە پارتەکە تۆماتیکی مێژوو دەنووسێتەوە کاتێ ئەمە ڕوودەدات بۆ ئەوەی کەس ئەو بارودۆخە جیاوازانەی بە بیر نەیەتەوە. ئەم وڵاتە شەڕاوییە زۆربەی سەرچاوەکانی لە جەنگ خەرج دەکات، بۆیە هەمیشە باڵەخانەی شارەکان نیمچە ڕووخاو و ڕووخاو یان لە ژێر چاکردنەوەدان. هەموو کاڵایەکی بەکاربەر، لە خۆراکەوە تا دەگاتە جلوبەرگ، قاتییە، هەروەک چۆن لە ئینگلتەڕا وابوو لە کاتی جەنگی جیهانی دووەم. وینستۆن ڕۆژگارێک لە لەندەن دەژیا، ئێستا بووەتە شارێکی خۆڵەمێشی، بۆگەن و خەمناک.

٣- زمان و واتا

ئۆروێل زۆر ئاگای لە هێزی زمان بووە، بۆیە زمانێکی نوێی بە ناوی نیوزپیک Newspeak دروست کردووە بۆ حکوومەتە دەسەڵاتگەرییەکە. نیوزپیک لە لایەن هاوڵاتییانی ئۆشیانا لە کتێبێکدا بە ووردی بەکار دەهێنرێت. زمانەکە لە زمانی ستانداردی ئینگلیزی جیا بووەتەوە و بە چەندین قۆناغدا تێپەڕ دەبێت تا لە ٢٠٥٠ دەگاتە دوا قۆناغی و جێگیر دەبێت. قۆناغی زمانەکە لە ساڵی ١٩٨٤دا هێشتا زۆر بە ئینگلیزی دەچێت.

بیرۆکەی سەرەکی لەپاڵ نیوزپیک ئەوەیە هەر وشەیەک پارتەکە ڕای لێ نەبێت بە هەوەسی خۆی دەیگۆڕێت یانیش بە تەواوی دەیسڕێتەوە. مەبەستی نیوزپیک بۆ تەسک کردنەوەی سنووری دەربڕینە، بۆیە وورده وورده وشەکان لە زمانەکە کەم دەبێتەوە. پێکهاتەی وشە و ڕێزمان سانا دەکرێتەوە، گۆکردنی وشەکان سانا دەکرێنەوە بۆ ئەوەی دواجار ژمارەی خوێنەران زۆر کەم ببنەوە. نیوزپیک چەند وشەیەکی تێدایە بۆ دەربڕینی

بیرۆکەی نوێ، وەک بیرکردنەوەی کۆن، کە گوزارەیە لەو ڕێگایەی خەڵک پێش شۆڕش بیری لێ دەکردەوە. لە ناوەڕۆکدا نیازێکی خراپ و بۆگەنی هەیە.

کاتێ نیوزپیک دەرکەوت، هاوڵاتییان چی تر نەیانتوانی لەبارەی بیرۆکەی کۆن بخوێننەوە و ئەو بیـرۆکـە نوێیـانـەش دەربڕن کـە دژی مـەرامـەکـانی پارتەکـەیە. پارچەیەکی تەواو لە ڕاگەیاندنی سـەربەخۆ " ئێمە ئەو ڕاستییانە بە بەڵگەی خود دەزانین..."، بۆ یەک وشـە کەم دەکرێتـەوە، ئەویش:هـزرەتاوان. دروشـمـە سـادەکان شـوێنی بیـرۆکـە ئاڵۆزەکان دەگرنەوە. دروشـمـە دیارەکانی پارتـەکە ئەمـانـەن: "جەنگ ئاشـتییـە"، سـەربەخۆیـی کۆیلایەتییـە" و "پشتگوێ خستن هێزە".

بەهۆی زمانێکی خەیاڵی، ئۆروێل دەتوانێت بڵێت دەکرێ زمان بە خراپ بەکار بهێنرێت و خـەڵک گومـڕا بکات. لە دروست کردنـی نیوزپیکدا، ئۆروێل کاریگەری بەلاغی سیـاسـی و بەڵێنە بێ ماناو لێڵەکانی لە سەرە.

٣- پێکهاتە

١٩٨٤ بە ســەر سـێ بەش و پاشکۆیەک دابەش بووە. بەشی یەکـەم باس لە جـیــهـانی وینستۆن دەکات، کە خوێنەر لە ڕێگەی چاو و بیرەکانی ئەو دەیبینن. لە تەنیایی ئەو دەگەن و بۆچی ئەمەش وای لێ دەکات ڕێی مەترسی بگرێتە بەر کە دواجار دەیرووخێنێت.

بەشی دووەم، درێژترین بەشی گێڕانەوەکەیە، وینستۆن لەگەڵ ئەو کەسانە تێکەڵ دەبێت کـە پێی وایە ئـەوانیش وەک خـۆی یاخـین. پێـوەندی خـۆشـەویسـتی لەگـەڵ جـولیـا هـەیە، هـەروەها بـە دوو ئۆبرین دەکـەوێت و کـۆبوونـەوەیەکی نـهـێنی لەگـەڵ دەکـات.هـەر لـە بەشی دووەمدا، ئۆروێل بە درێژی باسی فێڵە سیاسییەکانی ئیمانوێل گۆلدستێن دەکات. شایەنی سـەرنج دانە کـە بڵاوکـەرەوەکـانی داوایان لـە ئۆروێل کـرد ئەم کـەرەسـتـەیە لا بەرێت لە ڕۆمانەکە چونکە کاری گێڕانەوە دەوەستێنێت.

لە بەشـی سـێیـەمـدا، وینسـتـۆن و جـولیـا لە لایەن پـارتی ئینەر دەگـیـرێن و لێک جـیـا دەکـرێنەوە. وینسـتـۆن ئـازارێکی زۆر دەچێـژێت و لـە سـەر دەسـتی ئۆبرین مـێـشک شـۆر دەکرێت. گفـتوگۆ و تێکەڵبـوونی لەگەڵ ئۆبرین گرژییەکی کاریگەری هەیە چونکە جەخت لەوە دەکاتەوە کە جەنگی نێوانیان لە سـەر بنچینەی ڕێزێکی دوو لایەنەیە. بەداخـەوە ئەم ڕێزە بـۆ ویسـنتـۆن خــێـر ناداتـەوە چونکە وا لە ئـۆبرین ناکــات ئـازادی بکات. ئۆبرین سـەرکـەوتووانە مێشکی وینسـتۆن دەشـوات و وای لێ دەکات بیگ برازەری خـۆش بوێت.

کـتێـبـێکه به پـاشکۆیەک کـۆتایی دێت لە ســەر پێـشکەوتن و پێکهـاتەی زمـانی نیـوزپیک.
پاشکۆیەکە بە شێوەیەک نووسراوە وەک بڵێی گوتارێکی ئەکادیمیە، بەڵام ڕوونی دەکاتەوە نیوزپیک لە ڕۆمـانەکە چۆن بەکار دەهێنرێت. شایانی گوتنە بڵاوکەرەوەکە داوای لە ئۆروێل کرد ئەم پاشکۆیە لابەرێت چونکە پێی وابوو پێویست نییە.

دیدی مێژوویی ١٩٨٤

١- دەسەڵاتگەری

کاتێ ڕۆمانی ١٩٨٤ لە ساڵی ١٩٤٨ دا بڵاو کرایەوە، تازە جەنگی جیهانی دووەم کۆتایی پێ هاتبـوو. ڕووسـیا یەکێک بوو لە هـاوپەیمانەکانی ئینگلتـەڕا. ئەوسـا دیکتـاتۆر جـۆزیف ستالین سـەرۆکی ڕووسـیا بوو. ستالین بە مستێکی پۆڵایین حـوکمی دەکرد، ناوبانگی هـەبوو لە ڕەشــەکوژی نیـوە شــەوان: لە نیـوەی شــەودا بە سـەدان هـاوڵاتـی دەگرت و لە بیـابانێک، شـوێنێکی چۆڵ دەیکوشتن، وەک چۆن هـاوڵاتیـیـانی ئۆشـیـانا دەکرانـە هەڵم و بزر دەکران. ســتــالین پێی وابوو هـاوڵاتیــیــان دوژمـنی ئەون، وەک جـولـەکـە، هونـەرمـەندان و بێ لایەنە سیاسییەکان. لە هەمان کاتدا، هیتلەریش لە ئەڵمانیا دوژمنەکانی خۆی سەر دەبڕی، لە کۆتاییدا شـەش ملیـۆن جولەکەی کوشت، نۆ ملیۆن خـەڵکی ئەوروپای ڕۆژهەڵات، قـەرەج، هـاورەگەزباز و بێ لایەنە سیـاسییەکانی کوشت لەگەڵ ئەو کەسـانەی کە لە بیردا ناکۆک بوون لەگەڵی. ماو تسی تونگیش لە چین لە پێناو کۆمیونیزم لە دژی هێزە ناشنالیستەکانی بە ســەرکــردایەتی چیــانگ کــای شــێک دەجـەنگا. مــاو لە ١٩٤٩ زاڵ دەبێت بە ســەر ناشنالیستەکان و دەبێتە ڕێژیمێکی سەرکوتکەر، داپلۆسێنەر و دیکتاتۆری درێژخایەن.

دیکتاتۆرەکانی دیکەی ئەو سەردەمە: فرانسیسکۆ فرانکۆ لە ئیسپانیا و مۆسۆلینی لە ئیتاڵیا. ئەو سـەرکردە چەوسێنەرانە هاووڵاتییانیـان لە ڕێگەی پروپاگەندە و تووندوتیـژییەوە کۆنترۆڵ کرد بوو. ئەم بارودۆخـانە وای لە ئۆروێل کـرد بیگ برازەر (برا گـەورە) دروست بکات، سـەرکـردە و دەسەڵاتی دیکتاتۆری ڕەها کە هەموو چالاکییە سیاسی، کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکان دەخاتە ژێر ڕکێفی خۆی.

٢- سۆشیالیزم و کۆمیونیزم

ئۆروێل لە سییەکاندا لە شـەڕی ناوخۆی ئیسپانیادا لە دژی فرانکۆ جەنگاوە، پشـتگیری باڵی چەپی سۆشیالیسـتەکانی دەکرد. کۆمـەنیست نەبوو، بەڵکو سۆشیـال دیموکراتێکی دڵســۆز بوو کـە پێی وابوو حکوومـەت، نەک پرۆژەی تایبــەتی، دەبێ کـۆنتـرۆڵی بەرهـەم و

دابەش کـردنی کـالا بکات، لەبەر هەندێ زۆر بـایەخی بە ژیانی هەژاران و چینی کـرێکار دەدا. لە سـەرانسـەری جیهان، لە تەواوی سـەدەی بیسـتدا، چینی کرێکار شـەڕیان بوو بۆ ژیانێکی باشتر. لە ئەمریکا، کرێکاران جەنگێکی درێژیان کرد لە پێناو چاکسازیی کار کە دواجار چەندین سوودی لێ کەوتەوە وەک ئاسـایشی کـار، نیزامی سـەلامەتی، مـووچەی مـەترسی، مـۆڵەتی و مـۆڵەتی نەخـۆشی، دڵنیـایی تەندروسـتی، مـووچەی خـانەنشین، پەک کەوتن و یاسـای منداڵە کرێکار، کە کرێکارە مۆدێرنەکان بە مسۆگەری ئەو مـافـانەیان بۆ دابین دەکرێت. هەندێ کرێکاری بەریتـانی و ئەمریکی ڕوویان لە سـۆشیـالیزم و کۆمیـونیزم کرد، پێیان وابوو ئەو چاکسازییە ئابووری و کۆمەڵایەتییانە کێشەکانیان چارەسەر دەکات. لە کۆتایی سـەدەی نۆزدەدا، کارل مارکسی ئەڵمانیا پێشنیاری کرد: چارەسـەر کردنی نایەکسانی نێوان کرێکار و بەڕێوەبەر، چینی کرێکار یان هەژار پێویستی بە شـۆڕشێک و ڕێژیمێکی نوێی کۆمەنیست هەیە کە تێیدا یەک پارتی بالا دەست کۆنترۆڵی سیـسـتـمی سـیـاسی و ئابووری ناکات. پێی وابوو کـرێکار دەبێ کـێڵگە و کـارگـەی خـۆیـان هەبێت و قازانج بە یەکسانی لە نێوان کرێکاران دابەش بکرێت.

لێرە لە ئەمریکا، کارگەی سەرمایەداری و خاوەن کانەکان وەڵامی داواکاری کرێکارانیان دایەوە و سـۆشـیـالیـست و کـۆمـەنیـست خـرانە پەراوێزەوە. ئەم کـارە وای لە کـرێکارە ئەمریکییەکان کرد شۆڕش لە دژی حکوومەتەکەیان بەرپا نەکەن. شۆڕشە کۆمەنیستییەکان لە ڕووسیا و چین ڕوویاندا، بەڵام دواجار ئەو وڵاتانە سیستمی ئابوورییان چاک کرد.

وەڵامی ئەمـریکا بۆ کـۆمـیـونیـزم زۆر توند بوو لەکـاتی جـەنگی سـارد لە پەنجـاکـان. ڕاستییەکەی، زۆر کەس پێی وابوو حکوومەتی ئەمریکی وەک حکوومـەتە کۆمەنیسـتییـەکان چەوسێنەرە. لە ژێر سەرکردایەتی سیناتۆر جۆو ماکارسی، لیژنەی ئەنجومەنی نوێنەران لە سەر چالاکییەکانی غەیرە ئەمریکییەکان بە توندی هێرشی کردە سـەر ئەو کەسانەی کە بۆنی کۆمـەنیسـتیـان لێ دەهات، داوایان لێ کرا کـە ناوی کـۆمـەنیسـتـەکانی دیکە ئاشکرا بکەن یانیش لە کارەکەیان لا دەدرێن. فـیلم دروسـتکاران و نـووسـەرانی هۆلیـوود زیـانێکی زۆریان بەرکـەوت، زۆر کـەس لە پیشـەکەی لادرا پێش ئەوەی سـەرۆک ترومـان و بۆچوونی خەڵکی گشتی لە دژی ماکارسی وەستانەوە و ڕاوکردنی ساحیرەکان کۆتایی پێ هات. ئەو ترس و ڕاڕاییـەی سـەردەمی مـاکـارسی تەنی بـوو هەمـان ترس و ڕاڕایی ١٩٨٤ە، چونکە خـەڵک بە فشـار خیـانەتیـان لە هاوڕێکانیـان، کرێکارە دۆسـتـەکانیـان و تەنانەت لە دایک و باوکیشـیـان دەکرد لە پێناو ڕزگار کـردنی خـۆیان. ئەمڕۆکە، کـۆمـیـونیـزم هێشـتـا چەند

یاوەرێکی هەیە لە ئەمریکا و ئینگلتەرا، هەروەک سۆشیالیزمی دیموکراسی، کە ئۆروێل لە باوەشی گرتبوو.

٣- تەلەفزیۆن

لەپاڵ بایەخ دان بە کرێکار و حکوومەت، ئۆروێل باش ئاگادارە لە داهێنانێکی گرنگ کە دوای جەنگی جیهانی دووەم بوو بە باو، دواجار بوو بە هێزێکی زاڵ لە کولتووری ڕۆژئاوادا: داهێنانەکەش تەلەفزیۆن بوو. یەکەم پەخشی bbc لە بەریتانیا لە ١٩٣٧ دەستی پێ کرد. گەلی ئەمریکی بۆ یەکەم جار لە ١٩٣٩ لە پێشانگای جیهانی نیویۆرکدا ئاشنا بوون بە تەلەفزیۆن. لە پەنجاکان داهێنانەکە پەرش و بڵاو بووەوە. ئەمڕۆکە سەدا ٩٨ی ماڵی ئەمریکی بە لایەنی کەم تەلەفزیۆنێکی ڕەنگاو ڕەنگی هەیە. ئۆروێل درکی بەو ئالییەتە بەهێز و کاریگەرەی گەیاندن کردووە، پێی وابووە بە خێرایی دەکەوێتە هەموو ماڵێک. خەیاڵی بۆ ئەوە چووە کە تەلەفزیۆن هەر تەنیا پەخشی پروپاگەندە لە بن نەهاتووەکان ناکات بەڵکو ڕۆژێک دێ دەتوانێت وێنەی بینەرانیش بگرێت و پەخشی کاتەوە، وا لە پەخشکارەکە بکات سیخوڕ بێت لە سەر بینەرانی.

بەراورد و هاودژ

١٩٤٨: سۆڤیەتەکان چواردەوری ڕۆژئاوای بەرلین، ئەڵمانیایان گرت. ئەمریکییەکانیش بە فڕۆکە هاوکاری بەرلینییەکانیان دەکرد.

١٩٨٤: دیواری بەرلین، کە لە ١٩٦١ دروست کرا بۆ پچڕاندنی پێوەندی لە نێوان ئەڵمانیای ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵات، وەک خۆی دەمێنێتەوە. ئەمڕۆکە: ئەڵمانیای ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵات یەکیان گرتووەتەوە، دوای ئەوەی دیواری بەرلین لە ١٩٩٠ ڕووخێنرا.

١٩٤٨-١٩٤٩: ماو تسو تونگ لەگەڵ چیانگ کای شێک و هێزە ناشنالیستەکان دەجەنگێت، دواجار لە ١٩٤٩ لێیان دەباتەوە و ڕێژیمێکی کۆمەنیستی دیکتاتۆری دادەمەزرێنێت.

١٩٨٤: چین خۆی لەبەر پاکتاوکردنی کولتووریی شۆڕشی مەزنی کولتوری هەژاران لە شەستەکاندا ڕاگرت. لە حەوتاکان بە ڕووی ڕۆژئاوادا کرایەوە لەبەر سەردانی سەرۆک نیسکۆن لە ١٩٧٢ چین دەستی کرد بە بازرگانی کردن لەگەڵ ڕۆژئاوا، هەروەها هەندێ چاکسازی دیموکراسی و ئابووری کرد.

١٩٨٩: قوتابییان داوای چاکسازی ئابووری و مافە مەدەنییەکانیان کرد،

خۆپیشاندانێکیان ساز دا لەبەردەم گۆڕەپانی تیانانمێن لە بێیجینگ، سەربازانی چین دەسرێژیان لێ کردن.

چین بەردەوام دەبێت لە بازرگـــانی کـــردن لەگـــەڵ ڕۆژئاوا، بەڵام بزووتنەوە دیموکراسییەکەی زۆر سست بوو.

١٩٤٨-١٩٤٩: لە سێپتێمبەری ١٩٤٩، سەرۆک ترومان ڕای دەگەیەنێت کە ڕووسیاش چەکی ئەتۆمی هەیە و پەرەی بە تەکنەلۆژیاکە داوە.

١٩٨٤: جەنگی سارد بەردەوام دەبێت چونکە پێشبڕکێی چەک لە نێوان یەکێتی سۆڤیەت و ئەمریکا گەرموگوڕتر دەبێت.

لە ٨ی دیسێمبەری ١٩٨٧، سەرۆک ڕۆنالد ڕیگان و میخایل گۆرباتشۆڤی سەرکردەی سۆڤیەت ڕێکەوتنێک مۆر دەکەن: ئەمریکا ١٧٥٢ و سۆڤیەت ٨٥٩ بۆمبی ئەتۆمی لە مەوداری ٣٠٠ تا ٣٤٠٠ میل بتەقێننەوە. لە ١٩٩١ کۆماری پێشووی سۆڤیەت پارچە پارچە دەبێت. وەبەرهێنەرە ئەمریکییەکان یارمەتی سۆڤیەتەکان دەدەن دەست بکەنەوە بە بازرگانی نوێ چونکە سۆڤیەتەکان شەو و ڕۆژیان لێک گرێ دەدا بۆ بوژاندنەوەی ژێرخانی ئابوورییان.

١٩٤٩: یەک ملیۆن تەلەفزیۆن و دوو دەرزەن وێستگەی تەلەفزیۆنی لە ئەمریکا هەیە. لە ١٩٥١ دەبێتە ١٠ ملیۆن تی ڤی، لە ١٩٥٩ دەبێتە ٥٠ ملیۆن.

١٩٨٤: ٨٥ ملیۆن ماڵی ئەمریکی تەلەفزیۆنی خۆیان هەیە. تەلەفزیۆن لە ڕێگەی کێبڵەوە دەگاتە نیوەی زیاتری ماڵەکان. کۆمپیوتەر دەبێتە کەلوپەلێکی ناوماڵ لە ئەمریکا.

ئەمڕۆکە سەدا ٩٨ی ماڵی ئەمریکی (٩٥ ملیۆن ماڵ) تەلەفزیۆنی ڕەنگاوڕەنگیان هەیە، سەدا ٢٨یان دوو یان سێ تی ڤییان هەیە. سەدا ٦٥یان هێڵی کێبڵیان هەیە.

١٩٩٥: زیاتر لە سێ ملیۆن کەس کۆمپیوتەری کەسسی خۆی هەبوو. ئینتەرنێتیان بەکار دەهێنا، کە لە شەستەکاندا پەیدا بوو و خەڵکی لە زیاتر ١٦٠ وڵات بە یەکتر دەبەستێتەوە لە ڕێگەی ئیمەیڵ. لە نەوەدەکان ئینتەرنێت تەقییەوە.

سەرچاوە:

Source: Novels for Students. Copyright by Gale Group. Inc. Reprinted by permission.

Microsoft - Encarta - 2007. - 1993-2006 Microsoft Corporation.